

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

2. De damno ato. Ubi de Repressaliis & Pignorationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

tendum alterius damnum. P. Wiestner *h. t.*
n. 13. 14.

8 Dico 2. Adio injuriarum tollitur vel cessat
1. morte tam injuriantis quam injuriati, si ante
mortem lis non fuit contestata. *l. 13. pr. ff. h. t.*
nisi per injuriam simul datum sit damnum;
istud enim sibi refarciri etiam ab hæredibus per
injuriam damnificantis, quantum permittunt
hæreditatis vires, petere potest damnifica-
tus, & ejus hæredes. *c. 5. de Raptor. c. fin. de se-
pult.* 2. lapsu unius anni. *l. 5. C. h. t. excepta*
tamen actione injuriarum Civili, quæ descendit
ex Lege Cornelia, item rei persecutoria
seu recantatoria, a que ortæ ex libello famo-
so; quæ sunt perpetuæ, & primum præscrip-
tione 30. annorum extinguuntur. 3. satisfac-
tione pro illata injuria. *l. 17. §. 6. ff. eod.* 4. trans-
actione, vel pacto. *l. 11. §. 1. ff. eod.* 5. con-
donatione expressa. *l. 17. cit. §. 12. arg. c. 12. de*
For. Comp. ubi adverte, filium familias, vel Re-
ligiosum, invito patre, vel Superiore, non pos-
se injuriam, vel potius actionem injuriarum
remittere, quamvis vicissim pater loco filii fa-
milias, etiam invito, possit remittere. per *d. l.*
17. §. 12. nisi filius sit eminentioris condi-
tionis, quam pater. 6. condonatione vel remis-
sione tacita. *§. fin. Inst. §. l. 11. §. 1. ff. h. t.* ut
si injuriam passus non statim & in continenti
eam revocavit ad animum, quando potuit,
subridendo, aut signa dando, se non agrè fer-
re, vel, si initio quidem se offensum ostendit,
dein verò amicitiam cum offendente restau-
rat, familiariter cum eo agit, sponte cum ipso
conversatur, ad convivium invitat, vel aliud
speciale commune, v. g. salutatio obviantis
non sufficit) charitatis signum eidem exhibet.
Ubi etiam nota, quod per hoc, quod injuria-
tus postea suscipiat Sacramentum Pœnitent-
iæ & Eucharistiæ, censetur quidem injuriam
remisisse, at non, ut aliqui putant perperam,
actionem injuriarum, etiam Criminalem. 7.
retorsione, quæ nihil est aliud, quam propul-
satio injuriæ verbalis in ipsum injuriantem
propria auctoritate & in continenti facta, v. g.
si voces eum mendacem, vel dicas, eum men-
tiri ut furem vel latronem, aut esse talem,
qualem te esse asserit, ac tamdiu habendum
pro tali, donec objectum crimen probaverit;
sic enim defenditur honor, & infamatio evita-
tur. Verum de hac

9 Quæres, an Retorsio sit licita, ac fieri possit
absque nova injuria adversus injuriantem? &
est licita, si habeat has condiciones. 1. si læsus
es injuria verbali; nam infligenti aliam non
potes reddere aliam, nisi plures timendi cau-
sam habeas. 2. si fiat animò te defendendi, &
propulsandi injuriam. 3. si fiat in continenti,
seu statim, ac fieri potest, moraliter loquendo;
si enim absenti illata fuisset injuria, posses post
aliquod intervallum temporis, ubi rescisti, re-
torquere vel scriptò, vel coram Notario cum
testibus. 4. si observetur moderamen incul-
patæ tutelæ; quod non observares, si objiceres
crimen longè gravius, vel longè diversum ab
eo, quod tibi objectum est, nec serviens ad mi-
nuendam vel tollendam injuriam tibi illatam;

si injuriam verbalem reali, v. g. verberibus
injuriam privativam tibi illatam publicè affi-
scheda retorqueres &c. De Jure Bavariæ. Tit.
96. a. 6. §. 7. injuria stante pede, si præsentis,
& si absenti illata est, intra mentem faciendū;
nec sufficit præcisè dicere, alterum mentiri,
sed aptis in adversarium verbis transire de-
bet. Ratio Responsionis est; quia suam hono-
rem defendere, ac injuriam repellere, cuius
permisum est. *arg. l. 3. ff. de J. & J.* & suum
animi dolorem, quem quis ex recenti tenet
injuria, temperare difficillimum. *l. 39. §. 1. ff. de*
L. Jul. de adult. Oppones. Jus detractionis tan-
tum datur adversus injuriam turpem, vel
præsentem, non præteritam, alias enim veni-
victa privata: sic non licet repetere
eum post intervallum aliquod, qui te percu-
sit. 12. Esto, quod hoc regulariter verum sit
injuria Reali; in Verbalis tamen, quæ more
moraliter, postquam verba physice prætere-
runt, & præsens censetur, nisi retorsione, vel
post morale intervallum, postquam innotuit
tollatur suspicio de objecto crimine etiam
dientis, vel Judicis auctoritate extimatur. De
retorsione & tota materia de Injuris rectè
consultatur Harpprecht ad *b. t. in Inst.*

§. 2.

De Damno dato. Ubi etiam de Re- pressalijs, & Pignorationibus.

Sciendum 1. per damnum datum hic, vult
Inst. Digest. & Cod. ad Legem Aquiliam, non in-
telligi illud, quo quis cum suo lucro nocet al-
teri, uti fit per furtum, rapinam, viros, de quibus
egimus in suis Titulis, sed tale damnum,
quod alteri voluntariè quidem, & per injuriam
sive formalem sive materiale, inferitur, ut
ne inferentis lucro vel emolumento, ut res
aliena corrumpatur, deterioretur, destratur,
v. g. ædes incenduntur, animal occiditur, aut
vulneretur, vestes lacerentur &c. sive deinde
fiat dolo vero, seu animò nocendi facis manife-
stò, vel dolo præsumptò, seu ubi ex indicis val-
de verisimilibus & conjecturis talis animus in-
tervenisse censetur, uti fit in culpa lata & latro-
re, ut vocant, sive ex culpa Theologica, quæ con-
tinet peccatum coram Deo, sive mere Juridica,
quæ non est conjuncta cum peccato coram
Deo, v. g. propter defectum advertentie ad
Legem Dei vel obligationem in conscientia in
aliquid faciente aut omittente, ex quo oritur
alteri damnum, seu deinde illa culpa Juridica
fuerit, levis, seu levissima, sive denique ex causa
fortuito, quando damnum alterius, ex actione
vel omissione secutum, prævideri, aut evitari
nec potuit, nec debuit. Quid sit culpa Juridica,
lata, levis, & levissima, explicavi ad tit. 31.
de Pactis in lib. 1.

Sc. 2. Sicut damnum ex vero delicto, cum
rum dolo vel culpa propria, ad quod reparan-
dum media & actionem suppetit famola ex
Aquila, dari potest, ita quoque dari potest
quasi delicto, videlicet ex imperitia, vel alieno
facto, non proprio dolo, vel culpa, & tunc
damnum passio succurrunt Leges Noxales.

quasi delicto obligantur ad reparationem damni secundum Leges. 1. Judex male judicans per imperitiam vel errorem, licet bona fide & sine culpa processerit; praesumitur enim, vel potius fingitur à Jure culpabilis in eo, quod vel ipse rem non satis discussit, vel peritiores, cum potuisset, non consulerit. 2. Paterfamilias, seu caput domus vel familiae, vel habitator alius, si ex canaculo, aut alia parte domus ejiciatur vel effundatur aliquid in locum, per quem homines coire solent, & trans-euntium aliquis fuerit inde laesus vel in persona, vel in vestibus, vel in rebus suis: licet enim caput, vel habitator domus de ejectione, vel effusione, nihil sciverit, delinquere tamen praesumitur, vel potius fingitur, quatenus non sufficienter cavet, ne quid cum alterius detrimento deiciatur, vel effundatur. 3. Ille, qui in loco, ubi passim & vulgo fit iter, aliquid posuit vel suspendit cum periculo, ne, si forte ceciderit, praetereuntibus, aut ponentibus consentientibus noceat: auctor enim hujus positionis vel suspensionis censetur non adhibuisse debitam cautelam. 4. Caupo, Stabularius, & Nauta, seu Rector navis, si in ejus caupona, stabulo, aut in navi, per famulos aut inquilinos illius, viatoribus, vel vectoribus, damnum inferatur per furtum aut aliud malefactum; quamvis enim exercitor, seu qui cauponam, stabulum, vel navim exercet, damni conficius aut particeps non sit, in eo tamen praesumitur culpabilis, quod fidem famulorum & inquilinorum non accuratius exploraverit. 5. Dominus, vel possessor servi propriè dicti, uti & animalis, si servus, vel animal contra naturam generis (ut si equus sibi blandientem calce percussit; tunc enim censetur calcitrosus) alijs nocuit; quia dominus (aut ille, qui fuit possessor tempore actionis natae) censetur, vel fingitur, servum vel animal non debite custodisse. Habentur hæc pr. §. 1. 2. §. fin. Inst. de obligat. quæ ex quasi-delicto. t. 1. Inst. §. 1. 7. §. 1. si quadrupes pauperiem fecit. dicat. Opones. Medicus, Advocatus, & artifices, si inferant damnum ex imperitia, tenentur ex vero delicto & culpa. per §. 7. Inst. de L. Aquil. ergo & Judex imperitè judicando damnum inferens. 8. N. Conf. quia imperitia solum in illis æquiparatur culpæ propriæ & delicto, qui artem profitentur, uti est Medicus &c. uti explicatur l. 132. ff. de R. J. non autem in Judice, qui artem non profitetur, sed publica auctoritate constituitur, etiam invitus: & hinc non condemnatur imperitè judicans in totum damnum, sed solum in id, quod æquo Judici videbitur. l. ult. ff. de Extraord. cognit. qui vero conveniuntur ex Lege Aquilia, condemnantur in totum damnum.

12 Sc. 3. Ex damno saltem gravi & notabili, per dolum, aut culpam quancunque, etiam tnerè Juridicam, indè & levissimam saltem commissionis (modò ista extra contractum; in quo non praestatur culpa levissima, fuerit causa damni, ut habet melior cum Stryckio in Usu Mod. Pand. tit. ad L. Aquil. §. 14.) oriri pro foro externo actionem Legis Aquiliae (sic dictæ,

quia ab Aquilio Tribuno plebs constituta est) quæ petitur non tantum æstimatio rei in statu præsentis, seu quanti æstimatur damnum tempore, quo illatum est, refarcienda (si occisum est animal ex ijs, quæ gregatim pascuntur, ut oves, boves, porci) valuit intra totum retro annum, sed etiam (si tale animal fuit solum vulneratum, vel aliud animal occisum, quod gregatim non pascitur, uti canes, ferae, vel in alia re inanimata damnum est illatum) quanti plurimi intra proximos 30. dies valuit. Adeoque actio Legis Aquiliae non est præcisè rei persecutoria, sed etiam aliquid poenalis. t. 1. Inst. ff. §. C. ad L. Aquil. Quamquam hodie in praxi non amplius æstimetur damnum secundum id, quod res destructa vel deteriorata valuit antecedenti tempore, sed juxta statum præsentem, quo datum est damnum, adeoque actio tantum datur hodie ad simplum, non verò ad quanti plurimi, uti testantur Bruneman. Lauterbach. Schneidevvin. Stryck. lo. cit. §. 2. & alij communiter; licet habeatur ratio sumptuum & impensarum in curationem hominis vel animalis occisi aut vulnerati factarum, vel operarum propterea cessantium. c. 7. c. 8. h. t. l. 7. pr. l. 21. §. ult. ff. ad L. Aquil. l. 3. ff. Si quadrupes. Dolor verò, quem per injuriam vulneratus vel percussus sustinere debuit, de Jure non æstimatur. arg. l. 3. cit. proinde pro illonihil adiudicatur. Competit hæc actio, utpote rei persecutoria, omnibus & solis illis, quorum propter jus reale vel dominium aut usumfructum rei interest, damnum non fuisse datum. l. 11. §. 6. 9. §. fin. ad L. Aquil. item contra damnificantem, & vel physicè vel moraliter efficienter cooperantem ad damnum, non verò contra hæredes illius: §. 9. Inst. l. 23. §. 8. ff. eod. quia descendit ex delicto sterili, ac tali, ex quo ad hæredes nihil defertur. Excipe, nisi damnum esset datum dolo vel per culpam Theologicam; tunc enim juxta vires hereditatis tenerentur quoque hæredes damnificantis, saltem de Jure Canonico. c. 5. de Raptor. c. fin. de sepult. Quia verò contra hæredes damnificantis non datur, ideo ex parte Rei conventi hæc actio à D. Gletle Jurisprud. terrib. p. 2. c. 4. §. 5. n. 2. rectè appellatur Poenalis. Est autem Perpetua, quia Civilis.

Sc. 4. Ex quasi-delicto varias nasci actio. 13 nes: & quidem 1. contra Judicem ex imperitia male judicantem datur actio de Syndicatu, vel male judicati, vel actio in factum, qua convenitur, ut læso tantum præstet, quantum Judici superiori æquum fuerit visum. l. ult. cit. l. ult. C. de pen. Jud. qui male. 2. contra patremfamilias vel habitatorem domus, ex qua aliquid alijs noxium à quocunque inquilino, etiam hospite & extraneo, fuit ejectum vel effusum, actio dejecti vel effusi, qua petitur duplum damni illati, & si homo indè fuit vulneratus, impensæ curationis, atque compensatio operarum cessantium, si verò occisus, 50. aurei. §. 1. §. 2. Inst. de Oblig. quæ ex quasi-del. l. 1. §. 1. fin. ff. de his, qui effud. 3. contra ponentem vel suspendentem aliquid cum periculo committentium actio positi vel suspensi, vel actio in factum, qua

convenitur, ut *re* aureos persolvat. §. 1. *Inst. cit. l. 5. §. 6. ff. qui effud.* 4. contra cauponem, stabularium, & nautam *actio in factum*, ut duplum præstet illius, quod viatoribus, hospitibus, vectoribus ex damno in caupona &c. & famulis, vel operariis cauponis &c. caulato abest de rebus suis. *l. fin. ff. Nautæ, caupon. stabular.* 5. contra dominum animalis irrationalis, quod alteri damnum intulit, *actio quadrupedaria*, & quidem *directa*, si animal quadrupes & mansuetum nocuit. *l. 3. ff. Si quadrupes pauper.* Si verò animal bipes, vel bestia per se fera, at cicurata & custodia hominis coercita, utilis. *l. 4. ff. eodem.* Idem est, si servus propriè dictus damnum dedit. Hæc actio eò tendit, ut vel æstimatio damni, relata in tempus, quo datum est, compensetur, vel animal damificans noxæ dedatur, h. e. actori relinquatur in damni compensationem, prout Reus conventus elegerit, cum resarcitione impensarum in curationem, & operarum omisarum. *pr. Inst. l. 1. l. 3. ff. eod.* Hujusmodi damnum à bruto animali illatum Jura non vocant damnum, quia damnum, quod compensari debet, videtur inferendum esse per injuriam, cujus inferendæ bruta non sunt capacia, sed appellatur *pauperies*. Plura de his Civilistæ. Nos advertimus, has Leges Noxales esse justas, quia sunt inducæ ex fine boni publici, ut homines reddantur accuratiores ad damna aliorum impedienda. Utrum verò hæc, uti & lex Aquilia, ante sententiam Judicis obligent in conscientia ad resarcitionem damni illati ex quasi-delicto, aut per culpam merè Juridicam, ardens est controversia, quam hic decidemus.

14 Dico 1. Certum est, damnicantem dolo malo obligari in utroque foro, & in conscientia ante omnem sententiam, ad reparationem damni. 2. uti & si damnum est datum ex culpa non Juridica tantum, sed etiam Theologica, saltem gravi. 3. contra datum casu merè fortuito, nec in interno, nec in externo per se ex obligatione reparandum esse. Partem 1. omnes, 2. dam ferè omnes amplectuntur, eò quòd Jus Naturale, & Justitiæ Commutativæ natura, non Lex Aquilia, damni formaliter injustè dati reparationem exigat. Pars 3. æquè certa videtur, quia nec Jus Naturale pro foro interno, ubi nulla est culpa coram Deo & in conscientia, nec Jus Positivum pro foro externo adstringit. *per c. un. de Commodato. l. 1. §. 4. ff. de O. & A. §. l. 6. C. de Pignorat. act.* Adeoque res perit domino, nisi nempe aliquis specialiter ex pacto se obligasset ad damnum fortuito secutum, vel in re aliena restituenda culpabilem moram, quæ fuit causa damni casu fortuito dati, commississet.

15 Dico 2. Damnum ex culpa merè Juridica datum (idem est à fortiori de quasi-delicto, si inde accidat alteri damnum) reparandi obligatio neque de Jure Positivo datur in conscientia ante sententiam Judicis. v. g. si rem alterius ex oblivione relinquant in publico, & illa pereat, vel per imprudentiam fortè perdas illam, frangas &c. si famulus ad ignem ob dormiscens causam dedit incendio &c. Ita com-

munior & verior cum Innoc. Molin. Laym. Lug. Haunold. *to. 1. tr. 2. num. 178.* D. Chiff. de Chlingenperg *Inst. ad L. Aquil. §. 9.* contra Angel. Panorm. Covarruv. Zzi. & Arnold. Rath *tract. de damno n. 34.* Probatur 1. De Jure Naturali non est obligatio in conscientia, quia nec datur ex *re accepta*, cum hoc damnum non sit lucrosus, nec ex *injuria acceptione*, quia peccatum in conscientia & formale non est commissum: Jus autem Positivum nullibi satis clare exprimit obligationem in conscientia ante sententiam Judicis, quamvis tribuat actionem pro foro externo: ergo nec de Jure Positivo datur obligatio in conscientia; nam contra eum, qui legem dicere potuit apertius, facienda est interpretatio. *c. 57. de R. 7. in 6.* Et in obsequium, quod minimum est, sequimur: atque in dubiis, *nigniora preferenda sunt.* *l. 9. §. 6. 192. ff. eod. Inst. Lex 2. C. de L. Aquil. satis clare insinuat*, non nisi post sententiam debere damnum culpa Judicis datum reparari, & resarcitionem acquiri posse, dum ait, *competentis Judicis auctoritate consequeris* - - - *Judicis curâ impetrabis* - ergo Lex Aquilia ante Judicis sententiam non intendit obligare ad reparationem damni. Confirmatur. Praxis & communis hominum persuasio optimè interpretatur Leges, adeoque et Legem Aquiliam: sed praxis & communis persuasio fidelium habet, quòd nemo facile resarciat damnum sine culpa Theologica datum, vel sibi persuadeat, se obligari ad id, ante sententiam Judicis; quis enim sibi scrupulum facit, si antea non resarciat? *Prob. 2. Lex Aquilia, & Leges Noxales, si ante sententiam obligarent in conscientia ad reparandum damnum, essent nimis arduæ, consequenter magis noxiæ quàm utiles, siquidem spectat hominum fragilitate, ignorantia, oblivione, inadvertentia &c. pronissimum est vel per se vel per suos famulos, aut animalia &c. damnum alijs inferri vel omissione vel actione aliqua, coram Deo non culpabili; ex altera verò parte difficillimum, damnum, sine omni culpa coram Deo datum, & ex quo nullum acquitum est lucrum, resarcire expoliando se ipsum rebus proprijs; & hinc obligatio hæc passim negligenter cum multiplici animarum dispendio: ergo Legislatores humani vel non potuerunt (cùm in ipsorum potestate non sit, leges ponere communitati magis noxias quàm utiles) vel saltem non voluerunt istam obligationem in conscientia ante Judicis sententiam imponere: præsertim cùm consequantur satis finem suum, qui fuit homines reddere accuratiores in cavendis alienis damnis, per hoc, quòd dederint læsis actionem, & Judices obligarint ad præcipiendam resarcitionem per sententiam: ergo planè verum esse videtur, quòd ex D. Gletle notavimus, prædictas Leges ex parte Rei, seu lædentis, esse merè penales, & ante sententiam non obligare ad reparandum damnum. *Prob. 3.* damnum, sine omni culpa Theologica datum & sine advertentia ad culpam coram Deo, est involuntariè & quasi casu fortuito datum, non minus, ac si datur in amente, furioso &c. ergo coram Deo & in*

conscientia non datur obligatio refarciendi, & æquè parùm, atque si ex casu fortuito, vel ab amente detur damnum.

Porro assertionem intelligo non tantùm de culpa levi, sed etiam de lata, si sit merè Juridica, & cum peccato saltem gravi injustitiæ in conscientia (quod tamen fortassis ordinariè non contingit) non conjuncta; ut si res alienas, quas bona fide credidisti esse tuas, prodigè assumpsisses, aut in pueritia scienter quidem & voluntariè, at ex juvenili levitate, alium damnificasses, non apprehendens, tuam actionem esse Theologicè malam, sed solum politicè, & poenæ subiectà, si deprehendereris. Idem intelligo de levissima quoque culpa, conformiter leg. 44. pr. ff. ad L. Aquil. Quæ autem de culpa merè Juridica modò dixi, intelligenda quoque veniunt de culpa eadem in contractibus commissà, in quibus præstari debet culpa Juridica, seu levis aut levissima, seu lata, quæ non est conjuncta cum culpa Theologica.

16 Oppones 1. Lex justa in foro externo est etiam justa in foro interno: sed Lex Aquilia & Leges Noxales sunt justæ pro foro externo: ergo & pro interno: ergo obligant in foro conscientia interno per se & immediatè ante Judicis sententiam. 2. Leges, quæ concedunt actionem in factum, ex quo damnum, licet materialiter tantùm injustum, alteri est secutum, non sunt poenales, sed rei persecutoria; cum cuilibet factum suum nocere debeat, non alteri: & alteri per alterum non sit inferenda iniqua conditio. l. 74. ff. de R. J. atque convenientius sit, illum potius sustinere damnum, qui commisit culpam, licet Juridicam tantùm, quàm qui sine omni culpa damnum est passus: ergo. 3. Non modò Leges Civiles, sed etiam Jus Canonicum vult compensari damnum ex culpa merè Juridica datum, ut in c. 2. 3. 4. 5. b. t. Sed Jus Canonicum obligat in conscientia ante omnem sententiam. 4. In c. fin. eod. satis clarè exprimitur obligatio in conscientia; dicit enim textus, eum non excusari, cujus imperitià, vel negligentia damnum est datum, & solum illum excusari, qui, ut damnum non accideret, de contingentibus nil omisit. Confirmatur: In d. c. & Legibus Civilibus non fit discrimen inter culpam Juridicam & Theologicam, sed generaliter culpà datum damnum jubetur compensari: ergo nec nos debemus distinguere. R. ad 1. dist. illatum: ergo obligant in foro conscientia ad aliquid, nempe ad id, ad quod volunt obligare in foro conscientia, quod est, ut Judex instituta actione condemnet ad refarcitionem damni, & ut condemnatus refarciat. C. immediatè, absolutè, & independentè à sententia Judicis ad refarcitionem damni condemnante. N. Illatum; nam ad hoc vel non potuerunt, vel saltem non voluerunt obligare, partim quia hanc obligationem clarè non expresserunt, consequenter in dubio non asserenda est obligatio, & recessus à Jure Naturali. arg. l. 47. ff. de Obl. & Act. partim quia communior Doctorum, communis hominum persuasio, & ipsa praxis non agnoscit hanc obligationem, partim quia usus declarat, dictas Leges, licet

fortè (quod tamen verum esse non censeo) intendissent aliquando obligare in conscientia directè, immediatè, & absolutè, non esse receptas in tali rigore. Sunt ergo vel ex se, ut verius esse puto, vel ex usu & communi persuasionem quoad damnificantem Leges poenales, quales sunt aliæ Leges merè poenales, Venationem &c. prohibentes; in quibus proinde fieri potest retorsio argumenti. Ad 2. dist. Ant. Non sunt poenales, sed rei persecutoria, ex parte damnum passi. C. Ant. ex parte inferentis, saltem de facto. N. Ant. Convenientius quidem est, ut is ferat damnum in foro interno, qui intulit per culpam Theologicam, vel per Juridicam quidem, si Leges id præcipiant ante sententiam; non verò, si culpa merè Juridica fuit commissà, & propter hanc solum Leges non imperant refarcitionem ante sententiam; uti revera non imperant; quod ostendimus. Ad 3. Jus Canonicum, ubi loquitur de culpa merè Juridica, cum clarè non exprimat obligationem in conscientia ante sententiam, censetur sequi Leges Civiles, ac tantùm tribuere actionem, & hac mediante, ac sententia Judicis interveniente, ad refarcitionem damni obligare. Ad 4. Ibi vel est sermo de culpa Juridica lata, quæ est conjuncta, uti ordinariè solet esse, cum peccato in conscientia, quia textus subdit, nec ignorantia te excusat, si scire NB. debuisti, ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contingere: vel si de culpa merè Juridica sermo sit, non tamen satis clarè videtur textus exprimere obligationem ante sententiam; quia non dicit, nulla ignorantia, nulla imperitia, nulla negligentia te excusat; ne condemnet, quem Jus Naturale & Divinum, imò & Civile, non condemnat. Ad Confirmat. Imprimis c. fin. cit. satis distinguit, quia dicit, si scire debuisti. deinde rationes nostræ satis evincunt, distinctionem necessariò esse faciendam inter culpam Theologicam & Juridicam.

Dico 3. Datur tamen probabilius obligatio in conscientia post sententiam Judicis ad reparandum damnum ex culpa merè Juridica, vel quasi delicto datum. Adeoque Lex Aquilia & Leges Noxales mediatè, & conditionatè, si nempe Judex instituta actione, quam dant dictæ Leges (non verò immediatè & absolutè) condemnet, obligant ad refarciendum in conscientia damnum, ferè sicut Leges poenales ad poenam. Ita communior & verior cum Molina tr. 2. d. 698. n. 5. 6. & plerisque prioris Assertionis Patronis contra Rebell. P. Krimer, P. Haunold. P. Schmier. de delict. p. 3. c. 1. n. 90. quibus favent, ut audio, in suis Manuscriptis celebres Romanæ Theologiæ Professores P. Nicol. Martinez, & P. Angel. Alemani, uti & plurimi Legistæ, ac inter hos mei Domini Collegæ omnes, quod scio. Isti, saltem P. Haun. & P. Schmier, fatentur quidem, post sententiam dari obligationem in foro conscientia, sed non pro foro conscientia, h. e. ita ut, quando Judex secundum Legem Aquiliam & Leges Noxales, quæ juxta ipsos fundantur in præsumptione culpæ Theologicæ, cujus absentia non satis probari potest, re-

parationem damni imperat, huic quidem præcepto parendum sit, si absque scandalo decernari nequeat, occultam tamen compensationem facere postea sit licitum. Vel contentundunt, obligationem reparandi in conscientia, si detur post sententiam, jam antecedenter fuisse datam. Probatur autem nostra Assertio 1. Lex Aquilia, & Leges Noxales, sunt rationabiles & justæ, utpote fundatæ in bono publico, ut homines reddantur cauti, ne aliis noceant vel per se, vel per suos, etiam animalia: ergo sententia secundum has leges lata etiam est justa: sed sententia justa & secundum Leges lata obligat in conscientia; cum Jus Naturale exigat, ut pareatur Judici justè & secundum leges imperanti, ut patet etiam in sententia Judicis poenam juxta leges poenales infligentis. Itaque dictæ leges obligant in conscientia conditionatè, si Judex instituta actione condemnet culpæ Juridicæ reum, vel obligant mediatè seu mediante sententia. Prob. 2. Si post sententiam non daretur obligatio, nec Judicium auctoritas esset satis firma & efficax, nec Legum finis sufficienter obtineretur; quia non obstante Judicis sententia & præcepto posset absque peccato non fieri reparatio damni dati, vel, si fieret, licita foret occulta compensatio, atque sic Judicium redderetur elusorium, & efficaciter non fieret, quod Leges justæ intendunt: quod repugnat Juri Naturali.

18. Oppones 1. Lex Aquilia fundatur in præsumptione culpæ Theologicæ: ergo, ubi nulla intervenit culpa Theologica, nec sub conditione sententiæ Judicis, vel ea mediante, obligat dicta Lex, utpote nitens supposito falso; cum præsumptio debeat cedere veritati. *Antec. prob.* tum ex eo, quia Lex Aquilia loquitur de damno *injuria* dato. *pr. ins. §. l. 3. ff. ad L. Aquil.* injuria autem supponit culpam Theologicam; tum quia Lex Aquilia non stringit amentes, furiosos, infantes, si damnum inferant: cujus rei ratio alia non est, quam quòd doli & culpæ Theologicæ capaces non sint: ergo. 2. Lex Aquilia, uti & Leges Noxales, non dant actionem contra eum, qui casu merè fortuito intulit damnum: sed damnum sine culpa Theologica datum censetur esse datum casu fortuito, utpote inscienter, indeliberatè, involuntariè datum. 3. Sententia Judicis non potest esse majoris ponderis & efficacis, quam sint Leges; sed Lex Aquilia & Leges Noxales juxta nos non obligant in conscientia ad reparationem damni, imò non possunt obligare, cum Jus Naturale non obliget, ubi nulla est culpa Theologica, Humanæ autem Leges contra Jus Naturale nihil possint: ergo nec sententia Judicis obligare potest. 4. Vel sententia, secundum præfatas leges lata, est justa, vel injusta: si injusta, utique non obligat: si justa, jam supponit Jus Naturale in læso, quo exigit vel exigere possit reparationem damni, & non primum confert: ergo, si in conscientia datur obligatio reparandi damnum post sententiam, hoc ipso datur ante sententiam; quod prius negavimus. R. ad 1. *N. Ant.* Ad

probationem: Lex Aquilia loquitur quidem de damno, quod datur per injuriam, et Theologicam, non Theologicam: *injuria* in sensu Juridico seu Juridica est omne id, quod *injuria* fit, vel quod nullo jure fit. *pr. ins. de injur. §. 2. ff. §. l. 3. ff. ad L. Aquil.* seu citra vel contra jus alterius, sive deinde culpa Theologica seu advertentia ad peccatum coram Deo cedat, sive non. Amentes, furiosi, infantes, & alii non capaces doli, ideo non possunt conveniri ex Legge Aquilia, quia nec illi legem cavenda damna aliena, quam illa lex vult ac cuere, adeoque nec culpæ & injuriæ Juridicæ capaces sunt. Ad 2. *dij. min.* est datum casu Theologicè fortuito. *C. Min.* Juridicè fortuito, quando est datum injuria vel culpa merè Juridicæ. *N. Min.* Quamvis autem nec ante nec post sententiam aliquis obligari possit, exclusa conventionione speciali &c. ad præstandum casum tam Juridicè quam Theologicè fortuitum, potest tamen per sententiam Judicis imponi obligatio ad præstandum casum naturaliter fortuitum, & ad reparandum damnum non sine culpa Juridica, vel quasi-delicto datum. Ad 3. Sententia Judicis, reparationem damni, ex culpa Juridica vel quasi delicto dati, imperantis omne suum robur & vim habet à Legge Aquilia & Legibus Noxalibus sub conditione, si Judicis auctoritas & sententia accesserit, obligantibus ad reparationem, adeoque sententia non est propriè majoris ponderis, quam sint Leges, sed tantum positio & purificatio conditionis, ut legum obligatio fiat absoluta. Vel Judex tantum exequitur, quod leges volunt sub hac conditione, *Judex ad reparationem*, uti debet, condemnare. Interim dictæ Leges nihil statuunt contra Jus Naturale, præceptivum vel prohibitivum, sed tantum præter illud, seu imponunt mediante sententia Judicis obligationem, quam Jus Naturale non imposuit determinatè, ut sit in plerumque aliis Legibus merè Humanis, imò in omnibus. Ad 4. dico, sententiam esse justam, utpote secundum Leges latam; propterea tamen non supponit Jus jam absolutum in læso ad exigendam reparationem damni, sed primum tribuit. Jus enim Naturale, uti & Lex Aquilia ac Leges Noxales solum obligant ad reparandum damnum sub conditione, si jubeat legitima potestas.

Ex dictis infero 1. damnificatum ex culpa Juridica vel quasi delicto alterius non possit ante sententiam, & extra viam Juris, stipulari ex bonis ejus, per quem, vel per cujus homines aut animalia damnum est passus, reparationem illius querere. 2. nec ei licitum esse aliena animalia in agris, vel segete, deprehensa interficere, includere, vel eis damnum inferre; quia ipsi competit ordinarium Jus remedium adversus dominum, ut reparet damnum. Abigi proinde debent animalia sine domino, vel dominus moneri, ut recipiat. *l. 3. ff. ad L. Aquil.* Si tamen inclusio fieret præcisè, ut veniatur in cognitionem domini, vel ut recepta passim consuetudo permittit esse Rubei ter decif. 5. Maxio, D. Verloher d. d. de jure

pecor. § de pauper. n. 3. cum Jure Bavarico tit. 27. a. 7. 8. quasi pro pignore, usquedum dominus satisfaciatur pro damno, licet fieret. 3. damnificanti, si post sententiam Judicis reparavit damnum, non posse occultam facere compensationem ejus, quod solvit; quia solvit, quodolvere debebat in conscientia. 4. eundem tamen, si damnum est datum ex ejus quasi delicto per hominem, v. g. domesticum, posse ab isto domestico repetere, quod solvit. per l. r. seqq. ff. de his, qui effuder.

20 Dico 4. Repressalia, quæ vox barbara est, Græcè *Androlepsia*, Latine *pignorationes*, Germanicè *Wandlung ein beweglich eingethanes Unterpandt* dicuntur, & nihil aliud sunt, quam si res & bona alicujus, vel ipsa persona, capiuntur pro delicto aut debito alterius generaliter loquendo sunt illicitæ, siue fiant à Principe vel Republica per litteras, per quas subditis aut militibus suis injustum damnum passis dat potestatem invadendi terras eorum, qui damnum intulerunt, & occupandi bona incolarum, etiam innocentium, in compensationem damni: siue à Nobili vel Statu Imperij subditos alterius Nobilis vel Status, eorumque bona mobilia, ob litigiosam jurisdictionem vel possessionem alicujus juris, capiente vel in pignus accipiente: siue à privatis hominibus erga privatos, eorum bona occupando in compensationem damni sibi illati ab eorum domesticis, vel animalibus; vel quando quis turbat alienam possessionem, & captis pignoribus sibi ipsi compensare damnum intendit. Sed si à privatis vel Nobilibus fiant, præsertim ob turbatam jurisdictionem vel possessionem, vel ob illatum damnum, potius Pignorationes, quam Repressalia appellantur, licet ambæ in c. vi. b. t. in 6. confundantur. Assertio probatur ex c. un. cit. l. i. §. 4. ff. uti possidetis. Nov. 52. c. 1. ubi iniurijs annumerantur; quia innocenti infligere poenam, etiam in bonis suis, vel propria auctoritate illa invadere illicitum est. arg. l. 26. ff. l. 22. C. de penis. § Nov. cit. Dixi, generaliter loquendo; nam Repressalia, quæ publica Principis vel Republicæ auctoritate fiunt, licet evadunt, si hæ conditiones concurrant: si indicantur auctoritate Principis, potentis aliàs bellum indicere: si talis adit causa, ob quam aliàs posset bellum moveri, ut si Princeps vel Respublica, contra ejus subditos fiunt Repressalia; recuset redde re per injuriam ablatam: si alio modo, etiam post requisitionem, nequeat obtineri satisfactio: si non fiant ultra damnum acceptum: neque directe in personas innocentes, sed tantum in bona eorum; quia hæ conditiones bellum reddunt licitum, quidni & repressalia? cum sic puniatur Princeps, resarcire recusans illatum damnum, in suis subditis. Quid autem requiratur, ut Pignorationes à Statibus Imperij adversus se mutuo liceant, tradit Gail de Pignorationibus observ. 3. § observ. 12. Quod vero inter privatos liceant, si animal v. g. vicini inferat damnum, & interea capiatur & retineatur inclusum instar pignoris, donec satisfiat pro damno illato, declarat consuetudo & Jus

Bavaricum, ut n. præced. dictum. Gail. observ. 9. in fine, qui quoad hanc materiam utiliter confertur in d. tract. per totum. Cæterum Repressalia etiam sub dictis conditionibus non licent contra Clericos, & contra Studiosos, eorumque bona. c. un. cit. § auth. Habita C. ne filius pro patre. Id quoque intelligendum videtur de Pignorationibus, sicuti & aliquando licitæ sunt; cum sint odiosæ, & ideo ad personas specialiter privilegiatas non extendendæ. P. Schmalzgrueber b. t. n. 117.

TITULUS XXXVII.

De Pœnis.

SUMMARIUM.

1. Ingressus ad præsentem materiam.
2. 3. Quid § quotuplex sit pœna.
4. Quis pœna obnoxius.
5. Juxta præsentem inferior de Jure scripto non habet potestatem aggravandi, sed tenetur poenam à Lege determinatam infligere.
6. Licet ex suis causis eam mitigare vel exasperare possit.
7. Reiterans delictum an iterum puniri valeat.
8. 9. 10. An pœna incurvantur ante sententiam Judicis.
11. An ab iis excuset ignorantia. Remissivè.
12. Quid § quotuplex sit infamia.
13. 14. Multæ pecuniaria, Confiscatio bonorum, in expensas Condemnatio, Incarceratio.
15. 16. Irregularitas quid sit: ex quibus defectibus § delictis contrahatur.
17. 18. Depositio, & Degradatio quid § quotuplex: quomodo fiat ultima.
19. Infamia ex delicto non incurritur nisi ex notorio: quomodo tollatur.
20. Effectus infamiae.
21. Multas pecuniarias etiam Juxta Ecclesiasticus rectè injungit quandoque.
22. Confiscatio bonorum quando habeat locum.
23. Quando victus victori condemnatur in expensas.
24. Incarceratio non tantum custodiæ, sed etiam pœnæ causâ adhiberi potest.
25. 26. Irregularitas ex delicto probabiliter incurritur ab ignorante; non tamen à probabiliter dubitante, excepto unico casu.
27. Effectus irregularitatis.
28. Tollitur per Dispensationem, & aliqua etiam per Professionem Religiosam.
29. Propter quæ crimina Depositio,
30. 31. Et Degradatio cum traditione in manus Potestatis Secularis fieri possit.
32. Quæ sint partes Judicis Secularis in sibi traditum.

Cum liber V. Decretalium, in quo versamur, duas potissimum partes complectatur, Delicta & Pœnas, absolutè priore nunc transitus sit ad posteriorem; parum enim fuisset illa prohibere, nisi etiam condignis malefactores pœnis afficerentur, ut, quos à delictis non retrahit virtutis amor, saltem cohibeat pœnarum timor. In præcedentibus Titulis ubique ferè jam adduximus pœnas in singula